



Torniööbik

Haanja ja Rõuge valla ühisleht

Nr 3 (6) sügis-talv 2016



Novembri lõpus tunnustasid Võrumaa Areguagentuur ja Võru maavalitsus Võrumaa tublisid kodanikke, vabauhendusi ja nende toetajaid. Võrumaa Tegusaim Kodanik 2016 on Suhka vabatahtliku päästekomando eestvedaja Väle Prutt (pildil tagareas keskel). Palju õnne ja jätkuvat jõudu sel tänuväärsel teel!

Võrumaa Kodanikuühiskonna toetaja 2016 on Hartsmäe talu.

Meie kandist oli konkursile esitatud veel hulgaliselt nominente: Aare Eiche Haanja tegusaima kodaniku kategoorias ning Võrumaa toimekaima ühingu kategoorias Haanja Suusaklubi, MTÜ Rõuge Priiatahtlikud Pritsimehed ja MTÜ Omatehtud.

Foto: Jaanus Tanilsoo

Muutuste-eelne aasta Rõuge vallas

Aasta oodatav aeg, jõuluaeg on taas mööda saanud ning enne aasta vahetumist on õige hetk heita pilk möödnud tosinale kuule.

2016 on olnud väljakutsete ja läbirääkimiste aasta. Aasta alguses vabariigi valitsuse tegetsemist vaadates oli näha, et seekord viiakse Eestis haldusreformi ellu. Ja hoolimata sellest, et meie arvates ei vaja Rõuge valla haldusreformi, oleme selleks, et mitte langetada sundliidetavate hulka, olnud aktiivsed protsessi juhtijad, mitte sabassõrkijad.

Peaaegu aasta kestnud läbirääkimistel oleme saanud hoida volikogus kokkulepitud suunda – hoida tulevase valla juhtimine inimestele võimalikult lähedal ning uue valla keskuseks võiks saada Rõuge alevik. Muidugi on meie jaoks olnud ka loobumisi. Õnneks pole me pidanud lahti ütlemas oma senisest arenguplaanidest, kuid oleme pidanud loobuma Rõuge kui haldusüksuse nimest. Jah, see on toonud kaasa emotsioone. Kuid pole põhjust muretseda – Rõuge koos oma küladega jääb alati Rõuge piirkonnaks. Meie jääme ikka rõugelasteks. Meie kogukond on tugev ja usume, et saab veelgi tugevamaks. „Rõuge rõõm ei raage!“ nagu meil on ikka tavaks tabavalt öelda.

Selja taha jäi Rõuge valla 25. juubeli aasta. See oli tihedalt täis üritusi ja sündmusi, mis kõik suuremal ja vähemal määral valla sünnipäeva tähistasid. Aitäh kogu juubeli-aasta korraldustijatele!

Lõppenud aasta suurim ühine saavutus on Ööbikuoruu uus ja väga eriline vaatetorn „Pesapuu“. Torn on pugenud juba praegu meie südamesse. Selle avamine sai kõikjal palju tähelepanu, saates laia maailma toredaid sõnumeid meie kodupaiga järjekordsest saavutusest. Lisaks tornile paigaldasime Ööbikuoruu ka uued viiad ja infotahvliid.

Juba teist aastat järjest jõudsid Rõuge valla tegutsedavate ettevõtlikud inimesed „Ajujahi“ konkursi parimate hulka. Kui eelmisel aastal tegi seda Lauri Semevsky oma halu-

kaarikuga, siis sel aastal on 30 parema hulgas Taavi Karu ja Grethe Rõõm oma fotode puidule printimise ideega.

Sportlikust aastast jäi meelde see, et Rõuge jalgpallimeeskond tuli ülipõnevas finaalmängus maakonna meistriks. Lisaks jalgpalluritele rõõmustas meid ka veoautokrossisõitja Tuuli Pilv-Kevvai, kes nimetati Eesti Autosporti Liidu aasta naissportlaseks 2016. aastal.

Viitina külastajatele pole märkamatuks jäänud korda tehtud vana vesiveski. Olaf Hermann toimetamiste tulemusel on Viitina küla veelgi kenamaks muutunud, korda tehtud palju vanu mõisahooneid ja käima löödud tugev talumajapidamine.

Juba aastaid suvisel perioodil Rõuge aleviku südames tegutsenud Kunstikuuri eestvedajad tegid tänava investeeringu, mille ette valmistatud Viitina pargi rekonstrueerimine, laiendamine Viitina tänavavalgustust, korrastamine Nursi külakeskust ning teeme eeltööd, et Rõugesse kerkiks ettevõtlusinkubaator.

2017. aasta toob meile uued toimetamised. Jätkame populaarset noorte perede kruntide programmi, mille raames valmivad detailplaneeringud Viitina külas ja Rõuge alevikus. Järgmisel aastal jõuab lõpule pikalt ette valmistatud Viitina pargi rekonstrueerimine, laiendamine Viitina tänavavalgustust, korrastamine Nursi külakeskust ning teeme eeltööd, et Rõugesse kerkiks ettevõtlusinkubaator.

Kuigi järgmine aasta toob muudatused senises halduskorralduses ja valla juhtimises, kutsume kõiki vallakodanikke oma rõõmude ning muredega valla poole pöörduma. Ühiselt tegutsedes oleme tugevamad ja jõuame kaugemale. Soovime kõigile vallakodanikele meeleolukat aastavahetust ning toimekat ja edukat uut aastat.

**Karel Saarna,
Rõuge vallavolikogu esimees
Tiit Toots,
Rõuge vallavanem**

Head Torniööbiku lugejad!

Aastalõpp käes, on taas aeg vaadata möödunud aastale otsa ning teha kokkuvõtteid.

Lisaks tavapärasele aastale, kus on toimetatud igapäevaste tegevustega, on Haanja valla esitanud erinevatesse fondidesse ja programmidesse hulgaliselt projekte, mis said ka rahastuse. Suuremateks neist on „Ruusmäe kortermaja/sotsiaalmaja fassaadi soojustamise I etapp“, „Rogosi mõisapargi rekonstrueerimise I etapp“ (osaline rahastus) ja „Haanja suusaradade/terviseradade tehnilise projekti koostamine“. Esitasime ka piirkondade konkurentsivõime tugevdamise investeeringute toetuse (PKT) programmile projekti „Haanja puhke- ja spordikeskuse väljaarendamine aastaringseks turismi- ja puhkekeskuseks“, mis sai koondhindeks 3,17 punkti ehk kogus vajaliku punktisumma, et projekt saaks üldse rahastuse, kuid eelarveliste vahendite nappuse tõttu jäi esimeses voorus projekt rahastamata. Haanja valla plaanib eelnimetatud taotluse esitada teise vooru 2017. aasta suvel. Lisaks Haanja puhke- ja spordikeskuse projektile on plaanis esitada teise vooru ka Suure Munamäe vaatetorni arendusprojekt, mille raames on kavas teha uued sise- ja väliekspositsioonid ning torni välivalgustus.

Lõppeval aastal on meid positiivselt üllatanud ka uute turismiettevõtete loomine Haanja valda, näiteks Suure Muna kohvik, Irvse puhkemaja ja Kullipera puhkemaja. Turism on üks arvestatavam majandusharu Haanja vallas ning uued ettevõtjad mitmeke-

sistavad meie piirkonda.

Seltside ja kogukondade silmapaistvad tegevused on rõõmustanud nii omainimesi kui külalisi. Suuremateks seltside poolt korraldatud üritusteks olid Haanja Suusamaraton, Vaskna järve jooks, Plaani käsitsi heinaniitmise võistlus, Uue-Saaluse külapäev, külastusmäng Unustatud Mõisad ja Jõulumaal Rogosi mõisas. Aasta alguses viidi läbi suurejooneline Haanja valla juubelinädal. Need üritused on ainult üks osa pikast loetelust, millelaga Haanja valla inimesed silma on paistnud. Suur tänu teile kõigile!

Käesolevast aastast rääkides ei saa me üle ega ümber haldusreformist. Haanja valla koos Misso, Mõniste, Rõuge ja Varstuga on alates suvekuudest intensiivselt liitumisläbirääkimisi pidanud, tänaseks on koostatud liitumisleping, valitud valla nimi ning toimunud on volikogude ühine istung, kus viie valla volikogud ühinemiseks oma lõpliku kinnituse andsid.

Piirkonnad, kes saavad üksteisega hästi läbi, on edukamad. Ka uue omavalitsuse edu sõltub paljuski piirkondade omavahelisest harmooniast: üksinda jõuab küll kiiremini edasi, kuid üheskoos kaugemale. Vaatamata aeg-ajalt esile kerkida võivatele eriarvamustele soovin ma nii praeguse kui ka tulevase valla elanikele tasakaalukust, arukust, head koostööd ning edu edaspidiseks.

Rahulikku jõuluaega ja head uut aastat!
Juri Gotmans, Haanja vallavanem

Mõttit valitsõmise ümbekõrvaldamisõst

Ühel pühapäeval keset ilusat suveilma saabus Rõuge kohale täiesti ootamatult vihmalang ja praksus üksainus piksekärgatus. Sellest piisas, et lõpetada meie kodus teleri ja ruuteri maine teekond. Püüan end taltutada ja mitte laskuda juhtumisi emotsionaalsetesse asjaoludesse ning keskendun hävinenud tehnikale: teleri vanus umbes 10 aastat, ruuteril 1,5 nädalat. Sellises võrdluses ei tundu teleri kaotus kuigi ränk hoop, sest uue ost oli niiekni plaanis. Teler oli temasse panustatud ressursi tublilt ja ootuspäraselt realiseerinud, polnud tarvis teda parandada ega paluda, et ta hea kvaliteediga liikuvat pilti näitaks. Hoopis rohkem ärritab, et äsja vahetatud ruuter lakkas oma tööd tegemast. Ruuter oli ju mõeldud töötama palju kauem!

Oodatav eluiga ja tervena elatud aastad

Meie teler elas pikalt ja tervelt. Ruuteri osas on õhkörn võimalus, et ta elab pärast õnnestunud remonti (pikalt?) edasi, aga siis juba parandatuna. Eriti kurval juhul olekski kogu tema panus ehk eluiga jäänud ootamatult lühikeseks. Inimestega on sama lugu. Mõni elab tervena ja kaua, mõni tervena ja lühikest aega, mõni elab kaua, aga on kogu aeg haige. Pole uudis, et ühiskonnale on kasulik, kui inimesed elavad kaua ja tervena ja ka surevad tervena. Terve inimene jõuab tööd ja lapsi teha. Tema panus ühiskonda on suurem ning ühiskonna kulud väiksemad (nagu oli meie telekal). Kogukonna kestvuse mõttes pole oluline ainult see, kui palju või vähe meid tulevikus saab olema, vaid ka see, kui terved ja „tootlikud“ oleme. Mõte, et peaksid kogu oma kodutehnikat iga pooleteise näda-

la tagant remontima või välja vahetama, ei tundu ahvatlev.

Piirkonniti on inimeste oodatav tervena elatud aastate arv erinev isegi väikeses Eestis. Ja üllatus-üllatus, meie piirkonnas – Võrumaal – on need näitajad riigi keskmisest tublisti maas. 2015. aastal sünninutel oli Eestis keskmiselt oodatav eluiga 76,4 aastat, sellest tervena elada jäänud aastaid 54,2. Võrumaal on küll oodatav eluiga keskmisest pikem ehk 76,8 aastat, aga tervena elada jäänud aastaid üle viie vähem, kõigest 49,1. Seega möödub Võrumaa inimesel oma elust enam kui kolmandik ehk 27,7 aastat tervisest tulenevate piirangutega (sinna hulka arvestatakse ka varane lapsepõlv). Naiste arvestuses tuleb number nii trööstitu, et seda ei kannata siia kirjutadagi. Tervisest tulenevate piirangutega elu aga tähendab vähemat tulu ja suuremat kulu. Skaala teises otsas on Läänemaa, kus oodatav tervena elatud aastaid on 62,2 – seda on 13 võrra rohkem kui Võrumaal!

Meie kõige suuremas tömbekeskuses, Harjumaal, on sünnimomendil tervena elada jäänud aastaid 57,4. Puust ja punaseks: Haanjas, Missos, Mõnistes, Rõuges ja Varstus sündis 2015. aastal kokku 48 last. Võrumaa tervena elada jäänud aastate näitaja põhjal tähendab, et need 48 last elavad kokku 2354 aastat tervena ja 1330 aastat tervisest tulenevate piirangutega. Eesti keskmiste näitajatega elaksid 48 last aga tervena kokku 2600 aastat ja kui võtta aluseks Läänemaa eesrindlik tervena elatud aastate prognoos, siis suureneks kogusumma peaaegu 3000-ni ehk see oleks üle 630 aasta rohkem kui meie piirkonnas. Siin pole arvestatud, et lapsi ei sünni igal pool ühepalju.

(Järgneb lk 3)

Heldur Lütsepp – mees, kes tegi Rõuge vallaks

Korra või paar igal aastal leiab Rõuge vallamaja tee külaline, kelle tulek palju rõõmu ja elevust tekitab. See on Rõuge kõige esimene vallavanem Heldur Lütsepp, kes toob endaga alati kaasa südamlikke kallistusi, nostalgiat ja lõbusaid meenutusi valla algusaegadest. Sel sügisel valla juubeli paiku sai Heldur taas vallamaja kutsutud ja räägitud, kuidas Rõuge valla lugu 25 aastat tagasi alguse sai.

Peatume alustuseks vallamaja välistrepil, kus Heldur kelmikalt maja sildile osutab ja teatab, et kui sellele tahab piiluda, siis leiab kiviplaadi teiselt küljelt Rõuge külanõukogu nime – vabariigi alguse vaesed ajad ei võimaldanud vallamajale päris uut silti tellida.

Majja sisse astudes vaatame üle ukse kantseleisse, kus meid tervitab vallasekretär Mare Tiivoja – esimene, kelle Heldur omal ajal kollektiivi tõi. Heldur naljab, et Mare on kõik vallavanemad üle elanud, aga tema oli kindlasti kõige hullem, sest ta ei teinud mitte midagi. Mare vaidleb sellele muidugi vastu ja kiidab Heldurit kui head kolleegi ja mõistlikku ülemust.

Käime ka kõik teised vallamaja toad kallistuste ja rõõmuhoisete saatel läbi – iga endise kolleegiga on Helduril seotud mälestusi kas siis tööle võtmise või koos töötamise ajast. Päris mitmel puhul tuli selleks inimeste endiste ülemustega vaidlusti pidada, kuid visadus viis sihile ja nii sai Rõuge vallavalitsus endale lühikese aja jooksul terve hulga tublisid töötajaid. Väärrib mainimist, et neljateistkümnest praegu Rõuge vallamajas töötavast inimesest kaheksa on oma teenistust alustanud koos Helduriga või tema juhtimise ajal. Kõigi oma toonaste töötajate kohta ütleb Heldur, et tema andis

neile vaid laua ja tooli; pliiatsid olid kõigil endal olemas ning nii asutigi seda valda üles ehitama. Heldur kiidab, et tegu oli igati tubli kaadriga ja selle tõestuseks ongi just nimelt see, et suurem osa neist on tänaseni ametis.

1991. aastat meenutades räägib Heldur, et oli imelik aeg – kõik külanõukogud justkui kiirustasid valdadeks saamise nimel asju ajama, aga omavahel sellest palju ei räägitud, info ei liikunud. Heldur laiutab käsi: „Ei olnud mitte mingeid teadmisi, ei osanud kuskilt pihta hakata. Aga tahtmine oli suur!“

Kui tuli teade, et Tartus toimub sel teemal üks kahepäevane seminar, siis oli Heldur enda sõnul esimene, kes kohale ronis, olles seejuures ainus Võrumaalt. Seminaril räägiti alguses nii tarka juttu, et esialgu tundus, nagu polekski seal midagi praktilist kõrva taha panna. Küll aga jättis Ülenurme vallavanema ettekanne sedavõrd hea mulje, et Heldur pöördus hiljem otse tema poole ning küsis temalt abi. Söitsid siis mehed koos Ülenurmele, kus sai omavahel asju arutatud ja pisut abistavaid materjale kaasa, mida sirvides Heldur ka Rõuge valla dokumente ette hakkas valmistama.

Suurimaks abiliseks oli talle selle juures Elle Kimask, kes täitis vallasekretäri ülesandeid seni, kui päris sekretär Mare lapsehoolduspuhkusel oli. Pabereid oli tarvis kuues eksemplaris ja nende kokkusaamisele kulus päris palju aega. „Päeval rehkendasime ja öösel jälle trükkisime,“ meenutab Heldur. Lisaks valla ettevalmistamisele oli kõigil ju ka oma igapäevane töö teha. Oktoobri alguses sai vajalik hulk materjali kokku ning Heldur sai aja ekspertkomisjoniga kohtumiseks. Enne Rõuge olid samal aastal valla staatust taotlemas



17. detsember 1991: ülemnõukogu liige Hillar Kalda on andnud Heldur Lütseppale üle Rõuge valla omavalitsusliku staatuse tunnistuse ning tervitab vallasekretär Elle Kimaskit. Foto: Heldur Lütsepa erakogu

käinud juba neli Võrumaa valda – Haanja, Antsla, Urvasse ja Sõmerpalu – ning ekspertkomisjon kontrollis, ega Rõuge oma arengukava teiste valdade pealt maha pole kirjutanud. Seda pattu Helduril hinge peal polnud, samas ei pidanud ta ka vajalikuks neile teatada, et meie arengukava koostamisel just Ülenurme oma eeskujuks oli olnud. Ekspertkomisjon kiitis arengukava ja muu paberikraami heaks ning Heldur sai kutse 10. oktoobril toimuvale Ülemnõukogu istungile.

Õöl vastu 10. oktoobrit 1991 pistis Heldur taskusse oma märkmiku ning istus Rõuges kella poole nelja bussi peale. Tallinnas sõitis trammiga Kadrioru, kus tähtis istung toimus. Oma järke oodates oli tal aega teisi tegusmas jälgida (Rõuge oli tol päeval nimekirjas viimane): oli tulnud autodega ja suuremate meeskondadena, mõnel koguni 4–5 inimest kambas. Suured pakid paberite ja kaustadega olid lausa püksirihmaga kokku tõmmatud ning seal siis jagati igahelme midagi kätte, selgitades samal ajal, mida rääkida tuleb ja mida mitte mingil juhul öelda ei tohi. Heldur vaatas seda omaette naerdes kõrvalt ning

ootas aga oma järke. Mõnel omavalitsusel kulus enam kui tund, mõnel vähem; Heldur jõudis vahepeal juba lausa silma looja lasta. Keskpäevaks oli käes Rõuge kord ja härra Lütsepp astus tähtsa komisjoni ette – täitsa ükski, vaid märkmik näpus. Kui Arnold Rüütel küsis, kas ta ükski ongi, vastas Heldur, et keda seal siis veel vaja peaks olema, keegi peab ju kodus tööd ka tegema! Nõnda oli meie valla loomisele lõbus algus tehtud ja jää lõhutud, edasi läks jutuajamine sama ladusalt. Helduril olid vastused kõigile küsimustele olemas, leidis muu hulgas veel võimaluse ka Rõuge ja meie vallamaja kaunist asukohta kiita. Kohtumine lõppes sellega, et kõik käed tõusid üksmeelselt Rõugele valla staatuse andmise poolt. Pisut hiljem kutsuti kõik tol päeval vastuvõtul käinud valdade esindajad teise saali, kus toimus pisut pidulikumas õhkkonnas vastuvõtt ja pakuti šampust. Arnold Rüütel tuli Helduri juurde juttu ajama ning uuris, kuidas Rõuge mees nende juurde jõudis. Kuuldes, et bussiga ja trammiga, andis ta oma autojuhile korralduse Heldur bussijaama ära viia, kui õige aeg käes. Nii saigi



Heldur Lütsepp ja osa Rõuge vallamaja praegusest kollektiivist. Foto: Viivika Nagel

meie esimene vallavanem sel tähtsal päeval veel ka uhke auto ja isikliku sohvriga bussi peale transporditud.

Rõugesse jõudes läks Heldur töö juurde, seal ootas teda juba sekretär Elle lilleõiega – lõunastes raadiouudistes oli teatatud, et Rõuge on saanud valla staatuse. Tunnistuse pidulik üleandmine toimus paar kuud hiljem, 17. detsembril vallamajas. Selleks oli kohale tulnud Hillar Kalda, kes oli tol ajal Ülemnõukogu saadik.

Vanahärra meenutab veel praeguse vallamaja saamisest – uut maja oli otsitud juba ammu, esialgu oli kavas selleks ära remontida üks Rõuge pargis asuv maja. Isegi projekt oli juba olemas ja maa mõõdetud, kuid ümberehitamiseks vajalikku raha ei olnud. „Õnneks!“ ütleb Heldur. Tema mõtteis oli selleks ainuõige koht ikka Suurjärve ääres seisev endine mõisaproua suvemaja. Ta mäletab, et maja oli alguses päris kehvast seisust, praeguse kantselei toast üles vaadates paistsid läbi lae ja katuse taevatähed. Katuse parandamiseks sobivad kivid sai ta oma häid läbirääkimis- oskusi mängu panes Võru kiriku abihoonelt, mis lammutamisele läks. Järgnesid sisetised remonditööd, mille jaoks samuti vahendeid nap-

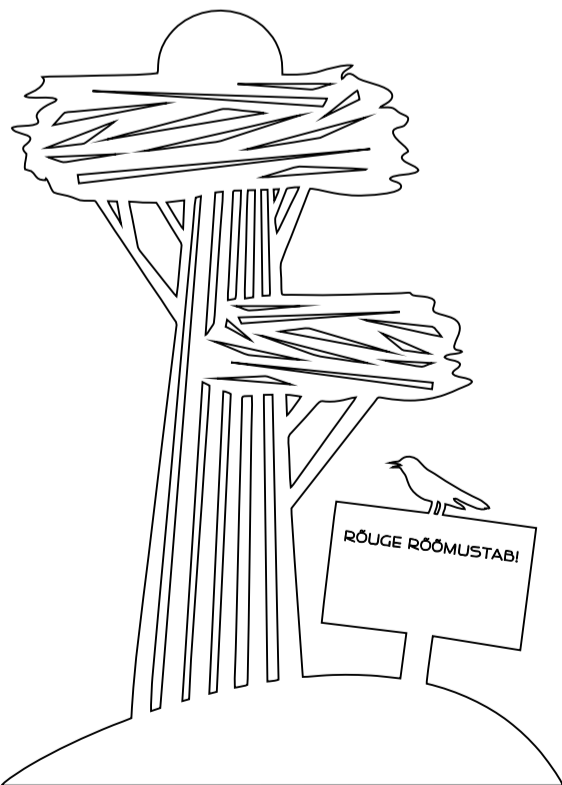
pis – külanõukogu eelarves oli tollal raha vaid vallavanema, vallasekretäri ja poole koristajakoha palkadeks ning paar-kolm rubla kirjavahetuseks. Tänu headele suhetele täitevkomiteega sai vallamajas remont tehtud ning kes seda enam täpselt mäletab, kas aastanumber oli 1992 või 1993, kui sisse koliti, aga hea asukohaga ilusa vallamaja üle on põhjust rõõmustada praeguseni.

Alguses tuli Helduril valda vedada lausa kahel toolil, nii vallavanema kui volikogu esimehena. „Oli hea aeg – vallavanem ja volikogu esimees ei tülitsevad omavahel kunagi!“ naerab Heldur. Pärast valimisi 1993. aastal läks võim nooremate meeste kätte ning Heldur sai väljateenitud puhkusele, pensionile. Enne vallavanema aega oli ka juba aastaid külanõukogus töötatud, nii et lahkudes oli ta Rõuge asja ajanud enam kui parkümmend aastat.

Enne hüvastijättu kiidab Heldur veel korra meie tublisid vallamaja töötajaid. Oma järeltulijatest tunnustab ta eelkõige praegust vallavanemat ning ütleb, et ta lausa imestab, kui hästi Tiit selle järjest suuremaid nõudmisi esitava raske ametiga hakkama saab.

Viivika Nagel

Lastenurk Ööbikumuna



Rõuge on nüüdseks juba paar kuud rõõmistanud oma uue, Pesapuu nime kandva vaatetorni üle. Kas oled seda juba külastanud? Öösiti põlevad tornis värvilised tuled, millised neist sulle kõige rohkem meeldivad? Värvide torn endale meelepärast värvi ning joonista ka ennast koos pere või sõpradega selle tippu!

Tasuta nõu ettevõtjatele ja vabaühendustele

Paljudele võrokestele tuleb üllatusena, et Katariina kiriku vastas roosas maavalitsuse majas tegutseb üheksa erinevat Võrumaaga seotud organisatsioon. Kõik toimivad omal moel ja oma valdkondades, aga suures plaanis ikka selleks, et Võrumaa inimestele toeks ja abiks olla. Sihtasutus Võrumaa Arenguagentuur on üks neist ja sinna võivad nõu saamiseks pöörduda ettevõtjad ja ettevõtjaks pürgijad, ettevõtlikud noored ja vabaühendustes tegutsevad aktiivsed kodanikud.

„Kui kuklas hakkab tiksuda mõte või unistus, millest ehk tulevikus võib sündida töökoht endale või teistele või hoopis tulu sinu kogukonnale, siis aitame valida, kas minna edasi ettevõtluse või kodanikuühiskonna rada pidi. Kui vaja, aitame ettevõtte või MTÜ ka ära registreerida, nõustada äriplaani ja põhikirja koostamist ning läbi mõelda organisatsiooni juhtimise ja inimeste kaasamise teemad,“ julgustab Võrumaa Arengu-

agentuuri juhataja Taivo Tali nende poole nõu saamiseks pöörduma ka siis, kui endal pole täit veendumust, kas ja kuidas oma ideega edasi minna.

Kaasamõtlemit ja nõu saavad ka juba tegutsevad ettevõtjad – kuidas koostada finants- ja turundusplaani, kuidas analüüsida ettevõtte juhtimist ja kuidas taotleda toetusi. Ettevõtlikkuse väljundiks ei pea alati olema ettevõtte loomine. Palju asju saab ära teha vabaühendustena ning seejuures on võimalik ka selles suunas tegutsedes töökohad luua ja rajada edasine karjäär. Arenguagentuurist saab infot kodanikuühiskonna võimaluste kohta. Vabaühenduste eestvedajatele pakutakse tuge erinevatel teemadel, näiteks kuidas oma MTÜ paremini tööle panna, kust tegutsemiseks raha leida, kuidas raha õigest kohast kätte saada ehk kuidas head projekti kirjutada jne.

„Nõustamisteenused on meil rätsepatoõ ja selle puhul süveneme iga konk-

reetse kliendi ideedesse ja soovidesse. Personaalsete nõustamiste kõrval aga on meil mitmeid laiemale hulgale suunatud tegevusi. Näiteks igal aastal oktoobris korraldame Võrumaa Ettevõtlusnädalat ja novembris kodanikuühiskonna teemadele pühendatud Ühisnädalat. Sellised üritused on mõeldud kõigile huvilistele,“ lausub Taivo Tali ja soovib teha täpsema ja kiirema info saamiseks külastada arenguagentuuri kodulehte www.vaa.ee ning otsida üles nende Facebooki lehekülge. Lisaks eeltoodule korraldab arenguagentuur mitmesuguseid infopäevi, koolitusi, seminare ja õppereise nii ettevõtluse kui kodanikuühiskonna teemadel.

Üks arenguagentuuri tegevusvaldkondi on ka turism ning turismiteemadel aitab kaasa mõelda Võrumaa turismikoordinaator. Võrumaa turismiinfokeskusest saab lisaks heale turismialasele infole soetada ka erinevaid turismimeeneid. Samuti on turismiinfokeskus

Piletimaailm.ee partner ning piletite edasimüüja.

Unista julgelt ja kohtumiseni Võrumaa Arenguagentuuris!

Palume nõustamised eelnevalt kokku leppida järgnevatel kontaktidel:

Juhataja Taivo Tali,
786 8374, 5855 0202,
taivo@vaa.ee

Ettevõtluskonsultant
Ivi Martens, 786 8367,
5349 7303, ivi@vaa.ee

Ettevõtluskonsultant
Terje Moisto, 786 8313,
5309 1180, terje@vaa.ee

Setomaa ettevõtluskonsultant, Aarne Leima,
5322 6961,
aarne.leima@setomaa.ee

Kodanikuühenduste konsultant Evelyn Tõniste,
525 1750, evelyn@vaa.ee

Võrumaa turismikoordinaator, Kadri Moppel,
5331 1919,
kadri.moppel@vaa.ee

Turismiinfokeskus,
782 1881,
voru@visitestonia.com

Lugu sellest, kuidas armastus vanade autode vastu pani aluse pääste-ennetuskeskusele

Mõni aeg tagasi võis Võrus Nõõrimaalt läbi sõites endise autoaasi parklas imetleda uhket nostalgilise moega päästeautot. Ei, tegu polnud samas lähedal asuva Lõuna-Eesti Päästekeskuse Võrumaa Päästeosakonna tänavareklaamiga – kes autoukselt lugeda nägi, see teab, et tegu on Luutsniku Pääste-Ennetuskeskuse masinaga. Tornioöbik käis kaemas, miks Luutsniku mehed oma autot seal hoiavad ning mis see pääste-ennetuskeskus üldse on. Kohtusime nende eestvedaja Aimar Sisaskiga tema töökojas sealsamas Nõõrimaalt.

Luutsniku Pääste-Ennetuskeskus loodi ametlikult selle aasta suvel, kuid selleni viivaid samme tehti juba tükk aega varem. Umbes aasta tagasi ühel talvehommikul tööle tulles ootas Aimarit ees Suhkalt pärit tuttav Eero (Kapp), kes teatas põnevust tekitavalt, et hüpaku Aimar auto peale, et ühte asja vaatama minna. Koos sõideti Suhkale, kus Eero näitas üht vanat ja väsinud tuletõrjeautot – Suhka komando endist töömasinat, 1984. aasta ZIL 130-63B, mille viimased kustutustööd jäid 1990-ndatesse ja mis ootas vanarauda viimist. Või siis neid kahte meest, kes sealsamas käed löid ja omavahel kokku leppisid, et see auto saab sealt minema viidud ja uunikumina ära restaureeritud. Haanja vald andis auto meesetele ära puhta muidu, tasuta vaid lubadus see korda teha. Aimagi jaoks polnud see esimene kokkupuude vanade autodega, juba alates 2009. aastast on puidutöö haridusega mees metalli poole pöördunud ja ühe vana auto endale ning paar tellimuse peale restaureerinud.

1. veebruaril toodi Luutsniku meestele kingitud auto Suhkalt ära ning asuti nelja mehega asja kallale. Ajapikku paljastus vana auto juures küll üha enam esmapilgul märkamatuks jäänud puudusi, kuid alustatu pooleli jätmise ei tulnud kõne allagi. Alguses arvas Aimar, et auto korda saamiseks kulub oma kolm aastat kõva nokitsemist. Tuli aga välja, et

paljud meeste entusiasmist võlutud kõrvaltvaatajad olid nõus toetama ja nii sai vana ZIL juba poole aastaga sõidukorda. Ülevaatuselt läks aega läbi ning kuigi tööd auto sisu ja plekkidega on veel küllalt, saab sellega edukalt sõita. Esimene pikem reis tehtigi kohe pärast esmast remonti juuli alguses, kui Pärnus toimus vanatehnika võidusõit. Loomulikult ei minna sedavõrd auväärsel sõidukiga nii pikale teele üksipäini – kaasa oli ka Aimagi teine uunikum ning saateauto. Sõit oli lõbus, pered-lapsed kaasas, nii et lekkivast radiaatorist tingitud jalasirutuspaukid ja katkine bensiniipump tegid sellest kokku ühe vahva suvise seikluse. Järgmisel päeval tagasiteel satuti veel Tõrva linna päevadele, kus tehti linna loal kohe pikem peatus ning lasti rahval oma autodega tutvust teha.

Pärast testsõitu Pärnusse ei olnud enam mingit põhjust autot ka lähematest üritustest eemal hoida ja nii sai veel enne sügise saabumist osa võetud näiteks Suure Munamäe sünnipäevast, Võru linna päevadest, Rogosi mõisa päevadest ja Rõuge priitahtlike pitsimeeste korraldatud kärjast.

Suviste tegemiste hulka mahtus ka MTÜ Luutsniku Pääste-Ennetuskeskus ametlik registreerimine ja Haanja vald ametliku koostöökokkuleppe sõlmimine. Selleks ajaks olid mehed koos tegutsedes jõudnud veendumuseni, et kui juba päästevärvide auto restaureeritakse ning leidub nii palju kaasaelajaid alates Haanja vallavalitsusest kuni erinevate ettevõtteni, siis tahetakse laiemale üldsusele ka midagi tagasi anda. Kuna puudub rahaline ressurss, kaasaegne tehnika ja (praegu veel) ka vastav väljaõpe, siis päris päästjatena vabatahtlikule päästele ei pühendata, küll aga ennetusele ning laste ja peredega seotud tegevustele: laagrid, vabaõhuüritused, kampaaniad... Tööpõld on lai ja huvitav. Autole on plaanis taotleda uunikumi mustad numbrimärgid, Eestis pole veel keegi niisugust masinat sellises



Luutsniku Pääste-Ennetuskeskuse auto enne uue elu algust. Foto: Jüri Kuusk



Pooleldi renoveeritud ZIL 130-63B selle aasta augustis Võru linna päevadel. Foto: Jüri Kuusk

mahus taastanud.

Aimar ise on pärit Luutsnikust ning seal peaks nende ennetusauto lõpuks ka endale püsiva asukoha saama. Esialgu keskendutakse veel remondile linnas, sest mitut asja korraga teha püüdes võib kõik ummikusse joosta.

Peale Aimagi on oma aega ja südant ning kahtlemata ka närve vana ZIL-i taastamiseks pannud hea semu Eero, kes ise käib Soomes tööl, Saare tehnikakeskuse töökas keevitaja Mikko Värönen ja Toomas Paju.

Aimar ja tema meeskond on südamest tänulikud oma toetajatele ja abilistele. Haanja vald andis tasuta auto ning seejärel on tulnud riburadapidi nii rahalisi kui ainelisi sponsoreid: JJ-Projekt OÜ, Paintlines OÜ, Würth AS, Kagu Elekter OÜ, ArevaSolar Estonia OÜ, OÜ Võru Foto, Moreen OÜ, Kivi-liiv OÜ, VG Holding AS, Võru

rehviäri, Mikko Värönen, Silver Kuik ja Tooltrade Baltic OÜ. Kõiges, mis puudutab päästeala asjaajamist ja ennetust, aitab nõuga Suhka vabatahtlik Väle Prutt, 2016. aasta Võrumaa tegusaim kodanik.

Head lugejad, kui tunnete soovi Luutsniku Pääste-Ennetuskeskuse tegemistele kaasa aidata ning panustada nende ette võetud missiooni, siis võib julgelt pakkuda asjakohast abi, vägagi teretunud on ka rahalised annetused auväärsel tuletõrjemasinaga lõplikult restaureerimiseks: Carrestoration OÜ, EE881010220254753229, selgitus: ZIL V8.

Tublite ennetajate tegemistega on end kõige lihtsam kursis hoida Facebookis lehel „Zil v8 FireTruck Luutsniku Pääste-Ennetuskeskus“. Edu ja jaksu teile!

Viivika Nagel

Mõttit valitsõmise ümbekõrvaldamisõst

(Algus 1. lk)

Vanema elanikkonnaga ääremaal sündinud 1000 elaniku kohta vähem lapsi kui linnades ja nende lähiumbruses. Eesti keskmise „sünnisageduse“ korral sündinuks ühendvallas möödunud aastal 15 last rohkem ja Harjumaaga sarnase „sünnisageduse“ korral 23 last rohkem ning selle võrra omakorda suureneks tervena elada jäänud aastate koguhulk selles vanusegrupis.

Kas jõudsite mõttekäiku jälgida? Kordan: umbes 6000 elanikuga reaalses valdades komplektis Võrumaal sündis eelmisel aastal 48 inimest, kes kokku elavad prognooside järgi tervena 2354 aastat. Kujusteldavas sama suures vallas Harjumaal sündinuks 71 inimest ja nende tervena elatud aastaid kokku oleks 3843. Juba ühe aastakäiguga oleks sama suure rahvaarvuga vallas Harjumaal peaaegu 1500 tervelt elatud aastat rohkem kui meie vallas. Võrdsete võimaluste Eesti... Liidetavate maagiline summa 5000 sai just endale juurde veel ühe halli varjundi.

Väidetavalt on 5000 elaniku piir, millest alates kasvab võimekus piirkonda ja teenuseid arendada. Võib-olla on see tõesti nii, ma ei ole selle numbri sünnilooga kursis, kuid näib kangesti sedamoodi, et juures peaks olema veel mingid tingimused, raamid või eeldused, milles see väide kehtib. Jälle jõuan tõdemuseni, et 5000 ja 5000 võivad olla vägagi erinevad näitajad ning piirkondlikku jätkusuutlikkust ja omavalitsuse võimekust ainult rahvaarvu järgi hinnata on riskantne. Valitsemise ümbekõrvaldamise ühte mõõdupuuga on omavalitsused pandud väga erinevatesse olukordadesse. Kagu-Eesti väljakutse on püsima jääda ja mitte pankrotti läinuna mahasurra. Riigi päevapoliitikat vaadates tekib küll tunne, et mõned otsustajad juba arvavadki seda juhtunud olevat. Neile võib meeldetuletuseks öelda, et elu Võrumaal veel kestab ja tegelikult on meil siin täitsa tore.

Miks Võrumaa inimesed ei ela nii tervelt kui mujal Eestis? Kas selle vastu saab ka midagi ära teha? Head küsimused, millele on palju vastuseid ja ükski neist pole ainuõige. Aga selle üle võtan arutleda juba järgmises lehes.

*Tervena elada jäänud aastate arvutamise meetodika on keeruline ning mida väiksem on valim (piirkonna rahvaarv), seda suuremad on ebatäpsused. Trendid ja piirkondlikud iseärasused saab neist arvudest kätte, aga absoluutset vääramatut tõde mina neist otsida ei tihkaks.

Kadri Kangro

Rõuge valla elanik, nelja lapse ema ja Rõuge tervisenõukogu eestvedaja



Kadri Kangro. Foto: Jaanus Tanilsoo

Viitina mõisahoones tegutsev lasteaiarühm tähistas oma esimest juubelit!

Oktoobri keskel, kohe pärast Rõuge valla juubelpidustusi, tähistas oma esimest suuremat juubelit ka Rõuge lasteaiarühm Viitinas. Mõisahoones teisel korrusel on Puhhikeste-nimeline rühm tegutsenud juba kümme aastat!

Tähistama olid tulnud lapsed, lastevanemad, vilistlased ja endised töötajad. Peomelu oli juubelile kohane: esinemisprogramm, sõnavõtt, peolaud. Külaliste rohkusele viitasid hommikupoolikul koos lastega tehtud hiiglaslikust küpsisetordist järele jäänud üksikud riismed ja kingituste-kaartide koorem.

Kümme aastat tagasi, kui Puhhikeste rühm avati, oli nimekirjas 12 last. 2016. aastal on laste arv rühmas rekordine – 18. See on koolieelse lasteasutuse seaduse järgi liitühma arvestuses täisrühma

maksimumarv.

Puhhikesed on liitühm, kus saavad käia lapsed vanuses 2–7 aastat. Peamajas Rõuges nii suure vanusevahelise liitühma ei tegutse ja eri vanuses õdedel-vendadel puudub võimalus käia ühes rühmas. Kuna Viitinas ei pea lapsed iga aasta-paari järele rühma ja õpetajaid vahetama, siis on see väga hea koht kohanemiskustega ja erivajadustega lastele. Siit rühmast tuule tiibadesse saavad koolieelikud on käinud sama lasteaiateed kokku 5–6 aastat. See on väga oluline lapse turvatunde tekkimiseks õpetajate ja rühma vastu.

Õpetajalt nõuab töö liitühmas pedagoogilist meisterlikkust. Tunnid ja tegevused tuleb läbi viia nii, et need pakuks midagi igale vanusele ja igal tasemel lastele. Selle süsteemi juures on äärmiselt oluline kogu meeskonna



Viitina lasteaiarühm Puhhikesed. Foto: erakogu

koostöö, mis siin rühmas suurepäraselt toimib. Tööd tehakse kindla tandemina teineteist täiendades.

Puhhikeste rühmas on lapsi käinud lisaks Viitina-le ka teistest valla küladest: Rõugest ning Nursi ja Sanna piirkonnast. Kinnitus tubli töö kohta on ka see, et lapse-

vanemad ise avaldavad soovi oma lapsi Viitina rühma pan-na.

Puhhikeste rühmal on oma sõpruslasteaed, Varsutu lasteaed „Sipelgas“. Väga head suhted on ka Viitina eakate, Viitina raamatukogu ja Rõuge rahvamajaga. Neilt on saadud abi õppematerjali-

dega, tegelaskujude loomisel, näidendites ning mis tahes lasteaiariitustel või kogukonna toimetamistes.

Aastate jooksul on Puhhikeste rühmas palju panustatud õppekeskonna lapsesõbralikumaks ja hubasemaks muutmiseks: meeleolukad kaunistused rühmaruumides, Puhhikeste tegelaskujudest maalingud koridori seinal. Samuti on vanemate kaasabil täiustatud õueala uute atraktsioonidega ning valmistatud erinevaid liikumis- ja muusikavahendeid.

Ent tegelikult on kõige tähtsamaks Puhhikeste rühmas KÕIGI LASTE HEAOLU!!! Tehtud tööle on suurim tunnustus naerused lapsed, kes tahavad hommikul lasteaeda tulla ja kes sealt rõõmsalt koju lippavad, et päevatoimetustest ja õpitust õhinaga rääkida. Ja rääkida on neil alati palju.

Heade suhete alustamiseks laste ja lastevanematega on vastastikune lugupidamine, negatiivse hinnanguta suhtumine ja empaatiavõime.

Meie praegused pisikesed inimesed on need, kes teevad tulevikus suuri ja häid tegusid. Aga ainult siis, kui nende teed algust on saanud innustav, toetav ja sõbralikult suunav suhtumine. Ja ainult siis kui nad saavad oma edasisele teele kaasa teadmise, et maailm on huvitav ja rikas paik, mis neid ootab ja millele neil on nii palju anda. Puhhikeste rühmas on iga lapse tee algus just selline. Puhhikesed teevad lapsepõlve veel ilusamaks ja lapsevanemaks olemise jagatud rõõmuks.

Vivian Helekivi (Pipi), Puhhikeste rühma õpetaja Ingrid Luik Semevsky, lapsevanem ja rühma esindaja Rõuge lasteaiarahvale

Inimeseks olemisest

Torniööbik sattus jutustama Rogosi mõisas tegutseva ettevõtte ühe omaniku Anneli Luisuga. Annelil on südamele meie ümber elavate inimeste ning nende olemise pärast. Sellest me rääkisimegi.

„Inimeseks olemine on miski, mida meile reeglina ei õpetata. Koolis antakse küll kõiksugu teadmisi, aga kui pole kodu, kus põhitõdesid õpetatakse, siis lõpptulemuseks on, et inimene jääbki ilma peale. Ta nagu ei elakski oma elu, vaid kellegi teise elu, kes on temast justkui targem ja kes teab, kuidas õige elu elamine käib,“ räägib Anneli. Tegelikult ei pruugi see kuidagi nii olla, need „targemad“ on inimesed, kes on oma maailma ja vaadetes kinni jäänud, sageli negatiivsusele kalduvad ja arusaamaga, et kõik peaks neid aitama. Meie inimesed on muutunud või muudetud abitud.

Anneli teab oma elu ja kas või Rogosi mõisas tegutsemise näitel, et kui märgata ja tahta, siis on elus võimalusi küllaga – inimene näeb midagi, mis muutmist vajab või mida toredat saaks algatada, teeb selle ära ja ongi jälle üks huvitav asi maailmas juures. Ei saa öelda, et mõned meist on sündinud tundlikuma sotsiaalse närvi ja mõnele polegi seda kaasa antud. Kaugeltki mitte. „Oleme kõik sündinud puhaste lehtedena ning siis

suuremal või vähemal määral nägijateks või pimedateks kasvatatud, mina ka,“ arvab Anneli. Kuid kasvatuse pole paratamatus, mille kaela kogu oma ülejäänud elu paigalseisud ja ebaõnne ajada. Õppida ning oma silmi ja südant avada pole kunagi hilja.

Tal endal oli õnn juba palju aega tagasi, 1990-ndate aastate alguses, osaleda Saksamaal ühel kuuenädalasel talupidajate koolitusel, kus ta kõige muu kõrval õppiski eelkõige maailma nägema. Kuigi sellest on praeguseks kaugelt üle paarikümne aasta möödas, meenutab Anneli veel praegu säravate silmadega, et maailm läks korraka kuidaagi lahti ja värviliseks. Keegi ei esitanud küsimusi, vaid inimesi julgustati olema need, kes nad tegelikult on ning mitte muretsema üleliia selle pärast, mida teised sellest arvavad.

„Selliselt avardunud maailmapilti enam naljalt tagasi koomale ei suru – sa näedki rohkem, kuuledki rohkem... Mõnikord on väikeses kohas elades päris raske, kui näed ja kuuled liialt palju. Näed, et miski võiks olla teistmoodi ja selle jaoks ära teha, siis lähed ja teed. Isegi ei esita küsimust, et miks mina või et kes mulle selle eest maksab. Pigem on põnev teha ja teada saada, mis välja tuleb!“ Anneli toob taas näite Rogosi mõisast, mille veinikelder

oli varem prahti täis, kopitanud ja hallitanud, kuid pärast kordategemist ja tüki vaeva nägemist sai sellest üks mõisa peamisi vaatamisväärsusi. Kahjuks on aga liialt palju inimesi, kes ise ei märka ning kutse peale käed külge panna soovitakse esimese asjana teada, mida selle eest saab. Aga mida siis saab? Huvitava ma elu, parema keskkonna, ilusama kodukoha! Anneli julgustab inimesi ise märkama ja algatama, kartmata seejuures liiga palju kuulda neid, kellel pole muud öelda, kui: „Võijummal, sul ei olõ muud tetä vai?“

„Tegelikult on kogukond ja inimeste suhtumine see, mis ääremaise koha hävitab. Nii palju kui inimeste endi mõttemaailm ja suhtumine, ei suuda ükski haldusreform, valla- ega riigivalitsus. Kurb on, kui kogukonnas pole ühtegi tugevat ja edasiviivat arvamusiidrit, kes suudaks kaasata ja keda aktsepteeriks nii kummi vilistavad noored bemmi-vennad kui poe ümbruses liikuvad „kella kümne mehed“.“ Anneli sõnab, et eriti hale on näha, kuidas inimesed tulevadki kodust välja, aitavad ja tegutsevad, kuid neile vabatahtliku töö eest välja öeldud tunnustus ja tänu muutub sageli hoopis millekski piinlikkust tekitavaks. Siis, kui keegi kolmas, kes „teab“, kuidas elu elamine tegelikult käima peaks, juhhib sellele tähelepanu

küsid, kas inimesel tõesti muud teha ei ole kui tasuta tööd ... Ja nii see korraks tekkinud illusioon paremast maailmast jälle kokkupoole vajub.

Anneli leiab, et pole üldse vale korraldada maale elama asumise kampaaniaid ning asustada maakohti lausa kogukondade kaupade, värskelt ja samas sarnaselt mõtleivate inimestega: nii peavad uued ideed kauem vastu ega lahustu mugavaks käegalõõvaks oleskeluks lihtsalt ära elamise nimel. Kaua koha peal elanud „teisitimõtlejaid“ ohustab tahes-tahtmata kuvand sellest, mis ta ise või tema esivanemad kunagi olnud on. „Mina isegi jään ju kohalike silmis eluks ajaks tallimehe tütreks, ükskõik kui palju ma maailmas ringi reisin, millega ma tegelen ja mitu võõrkeelt mul suus on,“ naerab Anneli.

Meie jutuajamist jääb kokku võtma Anneli südamest tulev üleskutse: inimesed, tulge oma targutamist täis mugavustsoonist välja ning tehke midagigi iseenda ja oma kogukonna heaks küsimata, mis te selle eest saate või kellele seda vaja on. Näiteks küsige endalt ausalt: „Kas ma olen rahul oma eluga sellisena, nagu see täna on?“ Ärge valetage endale, teistest rääkimata!

Viivika Nagel

Kiri lugejalt

Sandin käumine

Ma olli tuulaigu Sadramõtsan raamatukogu juhataja. Kuna märdipäiv oll tulõkul, mõtlimi, et läämi õigõ märti juuskma. Plaan valmis ja tullimigi märdiõdagu Ristemäe rahvamaja manu kokko ja säält alustimi umma tiikonda. Meil oll pallo majapidämisi, kos mi käve. Ei olõ meelengi, mis kelläs kodo sai. Aga tuu rahaga, mis mi saimi, mõtlimi, et piämi üte väikesse peo. Ostsõmi poodist nipet-näpet söögipoolist ja üte pudõli napsu kah.

Mi tuulaigu noist napsu-sumargõst midägi suurt es tiiä. Olli kuulnu midägi pipärmündi napsust ja poodin küssegi, et anna pipra napsu, mille ma ka sai. Ja ku nüüd pidupäiv kätte jõudsõ, kõik söõgi olliva joba laua päälle kantu ja ka pitsi. Inne ku kõik laua mano istõmi, vali

ma pitsi ka ilostõ täüs. Istõsõmi sõs kõik laua ümbre ja suuvsõmi häädd märdipäivä. Nüüd tull pitsi tühäs laska. Oh sa heldüs, ku mi tuu pitsi är saimi laska, kõigil jäi suu ammulo ja kiäki es saa sõnagi suust. Kõik otsõva õnne morsiklaasi, midä päälle juua, selle et suun oll ku tulõkahju. Suu õhas nii hullu muudu, et es avita tuu morsi päälle juumine egä midägi.

Sõs naksõmi tuud pudõlit õigõlõ uurma. Tull vällä, et tuu oll punadsõ pipra naps. Meil jäi tuu pits viimätses. Midä nuu poisi tuu peräga teie, tuud mi ei tiiä. Aga kuna ma olli komnuur, kutsuti minno perän ka büroolõ. Tull vällä, et mi es tohtnugi märdisandin kävvü.

Aino Plesch,
Rõuge valla elanik

Aastad viivad, aastad toovad,
aastad elukanga koovad.
Mustri ise sisse trükiid,
tööd ja toimetused lükiid.
Elus niigi tuult ja äikest,
kangasse koo palju päikest!



Õnnitleme eakaid sünnipäevalapsi!

OKTOOBER

Valdeko Savi	Haanja	22.10	97
Marie Taimre	Rõuge	24.10	97
Leida Leidmaa	Rõuge	29.10	90
Linda Saal	Rõuge	27.10	85
Villu Tamm	Haanja	11.10	80
Lembit Saarepuu	Haanja	21.10	80
Laine Pettai	Rõuge	08.10	75
Leida Lillemets	Rõuge	16.10	75
Silvi Schmeimann	Rõuge	18.10	75
Maia Planhof	Haanja	25.10	75
Jaak Mark	Rõuge	16.10	70
Enno Lehist	Rõuge	23.10	70
Ülo Raudsepp	Rõuge	24.10	70
Õie Mesi	Rõuge	28.10	70

NOVEMBER

Voldemar Reiljan	Rõuge	26.11	92
Ants Eigi	Rõuge	26.11	80
Õie Lillepuu	Rõuge	22.11	75
Sulev Mölder	Haanja	28.11	75

DETSEMBER

Helju Rätsep	Rõuge	18.12	85
Meida Sõna	Haanja	20.12	85
Hans Siilivask	Rõuge	26.12	85
Eldur Ots	Rõuge	27.12	80
Lehte Uba	Haanja	22.12	75
Leo Kuus	Rõuge	13.12	70
Endel Lepp	Rõuge	15.12	70
Aime Tikas	Rõuge	23.12	70

JAANUAR

Valdeko Palm	Rõuge	03.01	93
Esmeralda Värnomaasing	Rõuge	16.01	93
Edgar Pungits	Rõuge	31.01	91
Kalju Kink	Haanja	01.01	90
Leida Põld	Haanja	21.01	90
Helene Sõmer	Rõuge	30.01	90
Silvia Luik	Rõuge	17.01	85
Ellu Kikkas	Rõuge	26.01	85
Helju Jõgeva	Haanja	25.01	75
Arvo Ojaots	Rõuge	20.01	70

Kuhu minna ja mida teha 2017. aastal?

Meie tublid inimesed on juba praegu teinud suure hulga plaane uueks aastaks ning need valdada kultuurikalendritesse saatnud. See annab kõigile hea võimaluse ka oma järgmise aasta tegemisi kas või jõuludeni paika panna!

15. jaanuar	Lumepäev Haanja Suusakeskuses
27. jaanuar	Peoõhtu Rõuge rahvamajas ansambliga MaMa.
Jaanuar-veebruar	Kalapüügivõistlus Rõuge Purakas Rõuge Suurjärvel
24. veebruar	EV aastapäevale pühendatud vastuvõtt Rõuge rahvamajas.
Kontsertkavas Maria Listra ja Mihkel Mattisen.	
4. märts	43. Haanja maraton
4. märts	Peoõhtu Karl Madisega Rõuge rahvamajas.
1. aprill	Naljapäeva peoõhtu ansambliga Seelikukütid Rõuge rahvamajas.
16. aprill	Suure Munamäe vaatetorni avasündmus
21. aprill	XXI Vaskna järve jooks
27. aprill	J. Jaigile pühendatud jutuvestmisvõistlus Sanna Kultuurimõisas
30. aprill	Rogosi mõisa aaretejaht
Aprill	Võrumaa robotikapäev Rõuge Põhikoolis
7. mai	Rogosi mõisa kevadlaat
20. mai	Muuseumiöö 2017 Suurel Munamäel ja Rogosi mõisas
26. mai	Rõuge valla XII laulu- ja tantsupidu Viitina Järvesaarel
1. juuni	Lastekaitsepäeva kontsert Suurel Munamäel
17. juuni	VI Pärlijõe Tõukerattamaraton
22. juuni	Rogosi mõisa jaanituli mõisa pargis
24. juuni	Jaanisimman Viitina Järvesaarel
24. juuni	XX Käitsi heinaniitmisvõistlus

4. juuli	Plaani külas Orienteerumise maailmameistri- võistluste etapp Rõuges
8. juuli	Rõuge Veepidu ja Paadiralli
8. juuli	Turvalisuse päev Rogosi mõisas
14.–16. juuli	Tour de Rõuge maastikuratturite mitmepäevasõit
16. juuli	Suure Munamäe vaatetorni sünnipäev
22. juuli	Kalapüügivõistlus Viitina Kuurits-20
Juuli	KaraokeFest Rõuge Ööbikuorus
Juuli- august	Külastusmäng Unustatud mõisad Rogosi mõisas
5. august	Rõuge priitahtlike pritsimeeste käräja Rõuge pargis
10.–13. august	Haanjamaa suitsusauna nädal
18. august	Punnvõrrede mäkketõusuvõistlus Sanna Sumin
20. august	Sanna Mäeveski juures Rõuge valla külade päev Saviouru külas
20. august	Rõuge rattamaraton
August	55. juubeli motokross meeskondlikule rändkarikale „Suure Munamäe Torn“ Abi krossirajal
August	Rõuge valla spordipäev
7. september	III Suure Munamäe treprijooks
10. september	XIV Rogosi mõisa sügislaad Rogosi mõisas
7. oktoober	Rõuge rahvamaja ja kollektiivide juubelipidu
Oktoober	Ruusmäe raamatukogu 95
Oktoober	Haanja Rahvamaja Turistidekodu 80
Oktoober	Rõuge raamatukogu 95
November	Luutsniku raamatukogu 100
7.–8. detsember	VII Rogosi mõisa jõulumaa
31. detsember	Aastavahetus Suurel Munamäel